

судебной лингвистической (автороведческой) экспертизы / О. В. Замолуев // Экспертное обеспечение правосудия: проблемы теории и практики: материалы международной научно-практической конференции (7–8 сентября 2006 г., Симферополь), 2006.

3. Архарова Д. И., Изотова Т. М. Лингвистическая экспертиза: построение развернутой дефиниции юридического понятия на основе информационно-смысловой интерпретации исходного определения // Актуальні питання судової експертизи та криміналістики: збірник матеріалів засідання «круглого столу», присвяченого 85-річчю створення Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз ім. засл. проф. М. С. Бокаріуса ; 11–12 листопада 2008 р. Харків, 2008.

Кімлик Влада Віталіївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Усачова Катерина
Сергіївна**, доцент кафедри правничої
лінгвістики Національної академії
внутрішніх справ, кандидат філологічних
наук

МОВНІ ЗАСОБИ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛЮ В ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТАХ

Актуальність тез. Правильне застосування мовних засобів офіційно-ділового стилю в юридичних документах є запорукою успішної та результативної діяльності правників. Однак під час створення юридичних документів вимоги офіційно-ділового стилю часто порушуються і неправильно застосовуються, що може спричинити негативні юридичні наслідки.

Мета тез. Встановити, які мовні засоби офіційно-ділового стилю є найважливішими під час створення юридичних документів (скарг та позовних заяв).

Невід'ємним елементом юридичної діяльності є фіксація інформації, оскільки отримувати, зберігати й передавати її можна тільки попередньо зафіксувавши. Матеріальними носіями інформації, що фіксується, є юридичні документи. Зафіксована в документах інформація надійно зберігається, нею можна користуватися практично необмежену кількість часу [1, с. 27].

Юридичний документ – це письмовий акт, який складається згідно з правовими вимогами та містить правову інформацію (підтвердження прав, обов'язків або підтвердження юридичних фактів, подій чи дій, що тягнуть виникнення певних прав та обов'язків). Він є письмовим актом, який встановлює, розвиває, змінює чи припиняє певні правовідносини або фіксує юридично значущі факти й дії [2, с. 17].

Необхідною умовою якості юридичних документів є офіційно-діловий стиль (задовольняє потреби суспільства в документальному оформленні різних актів державного, суспільного, політичного, економічного життя, ділових відносин між державами, організаціями, а також між членами суспільства в офіційній сфері їхнього спілкування). Підстилями офіційно-ділового стилю є: законодавчий, дипломатичний, юридичний (юрисдикційний), адміністративно-канцелярський. Кожний підстиль реалізується у специфічних жанрах.

Наприклад, ознаки юридичного підстилю офіційно-ділового стилю можна прослідкувати в документах, що містять ініціативу про вчинення юридично значимих дій, а саме в позовних заявах, скаргах (апеляційних, касаційних). Ці юридичні документи є зовнішнім проявом звернень громадян до органів державної влади, але зазвичай їх створення відбувається з допомогою юристів. Зважаючи на це, написання позовних заяв та скарг є однією із граней юриспруденції.

Під час складання позовної заяви та скарги можна заздалегідь передбачити і сформулювати лише окремі, найзагальніші відомості (компоненти формуляра), а сам же спосіб викладу (добір слів і словосполучень, будова речень, зв'язки між ними) залежить кожного разу від конкретного змісту того, що викладається, від ситуації, певних обставин ділового спілкування. Тому це є документи з низьким рівнем стандартизації [2, с. 46].

Оскільки ці документи (позовні заяви та скарги) виражають волю тієї чи іншої особи та адресуються органам державної влади, їх мова має бути виразною та однозначною. Простота і зрозумілість лексичних одиниць, вживання термінів у їх прямому номінативному значенні, використання загальноприйнятних зворотів, обмеженість ускладнення простих речень, обережність вживання складнопідрядних речень з послідовною підрядністю сприяє точності й доступності викладу. Мові має бути властива раціональність слововживання, мотивація висновків. Ці риси допомагають правильному і повному розумінню інформації, забезпечують ефективне вирішення поставлених питань.

Невід'ємною ознакою будь-якої позовної заяви чи скарги, що мають розгорнуте висловлювання, є дотримання логічної послідовності викладу інформації та використання аргументів. Це найважливіші якості мовлення, що відображають співвідношення мови і мислення, а також виявляють вміння мовця правильно викласти власні думки, побудувати зв'язний текст і підкріпити його доцільними аргументами.

Мова позовної заяви є логічною, тобто відповідає таким вимогам:

- послідовність – правильне розгортання висловлювання від часткового до загального, від малого до більшого, від простого до складного, від відомого до невідомого і т.д.;

- несуперечність, або відповідність предмета міркування основним законам логіки (тотожності, протиріччя, виключеного третього, достатньої підстави);

- доказовість, тобто опора на певну систему аргументів [1, с. 56].

Аргументація в юридичних документах – це система доказів на користь того чи іншого твердження. Аргументи розрізняються своєю природою, їх зазвичай об'єднують у три групи: раціональні, логічні та психологічні.

Під раціональними аргументами розуміють факти, статистичні дані, визначення тих чи інших понять, аксіоми і постулати, посилання на закони, постанови, документи. Інакше кажучи, раціональні аргументи – це, насамперед, факти, представлені різними способами: від визначень понять до цифр і документів. Наприклад, при складанні будь-якої позовної заяви заявник буде посилається на норми чинного законодавства. Це робиться з метою підтвердження прав, які були порушені; визначення обов'язків, які не були виконані. На підтвердження тих чи інших фактів можуть надаватися статистичні дані. Інколи на підтвердження своєї позиції заявник може посилається на рішення вищого органу з подібних питань, що впливають з одних і тих самих суспільних відносин. Під час написання скарги, що буде подаватися до суду, скаржник завжди посилається на рішення, які були прийняті раніше у цій справі.

Логічні аргументи – це сукупність взаємопов'язаних суджень, через які обґрунтовується істинність якого-небудь іншого судження або теорії. Найбільш поширеним логічним аргументом є доказ від протилежного – заперечення доказуваного становища з висновком про його необґрунтованість. Наприклад, адвокат відповідача, переконуючи суд в тому, що позивач імітує тяжку хворобу, може міркувати так: «Якщо позивач дійсно є тяжкохворий, він мав би надати суду докази (медична довідка, результати обстежень)».

Психологічні аргументи (або аргументи до людини) – це сукупність різноманітних засобів емоційного впливу на людину. Такі докази, на відміну від логічних аргументів, не пов'язані з предметом спору, не мають до нього відношення і спрямовані не на відстоювання істинності розглянутої тези, а на досягнення перемоги в дискусії. Найбільш відомим із психологічних аргументів є аргумент до прецеденту – аргумент, що встановлює попередній факт (або факти) як норму для наступного. Наприклад, аргументація власної думки, викладеної в скарзі, з приводу перебігу обставин розгляду справи: «Європейський суд, розглядаючи питання порушення права власності, застосовує послідовний підхід визначаючи такі питання: 1) Чи було втручання. 2) Чи становило таке втручання позбавлення власності. 3) Якщо ні, то чи був це контроль за користуванням відповідним майном» [1, с. 63].

Отже, під час складання таких юридичних документів, як позовна заява та скарга найважливішими засобами офіційно-ділового стилю є: логічність, наявність аргументів та послідовність викладу. Для кращого розуміння тексту та зафіксованої в ньому думки варто впорядковувати інформацію за розділами, підрозділами, пунктами. Логічність, аргументація та доказовість забезпечують краще розуміння викладеного,

підкріплюють позицію особи, яка звертається з вимогами, впливають на результат вирішення справи. У разі правильного доцільного застосування вони стають засобом для задоволення поставлених вимог, адже за наявності належних аргументів суд матиме змогу спиратися на конкретні факти, обставини.

Список використаних джерел

1. Правове письмо. Навчальний посібник / В. А. Ватрас, Д. А. Монастирський, В. Г. Рогожа та ін. / За ред. Р. О. Стефанчука. К.: Алерта ; ЦУЛ, 2011. 148 с.

2. Юридичне документознавство : навчальний посібник / І. В. Царьова. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 172 с.

Кобець Аліна Віталіївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
*Науковий керівник: Усачова Катерина
Сергіївна*, доцент кафедри правничої
лінгвістики Національної академії
внутрішніх справ, кандидат філологічних
наук

ПРОБЛЕМА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СЕРЕД МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Питання популяризації української мови продовжує бути актуальним уже кілька століть, що зумовлено історичним минулим України. Не втрачає своєї актуальності це питання і для студентів – майбутніх фахівців, оскільки мова є базою для здобуття фаху у вищому навчальному закладі й основним засобом подальшої професійної діяльності.

Мовлення української молоді часто збідніле, перенасичене жаргонізмами, просторіччям, сленгізмами, словами іншомовного походження. Широкого вжитку набули запозичені слова, які мають український відповідник («прайс», «окей», «гуд», «експрем'єр», «ексчоловік», «ексдружина», «кава-брейк» тощо). Найчастіше молоді люди послуговуються спрощеною російською мовою або суржилом [2]. Подібні негативні риси є значною проблемою для майбутніх фахівців у галузі права, адже мова є важливим аспектом їхньої діяльності.

Мета цієї роботи полягає в розкритті проблеми популяризації української мови серед молоді, у тому числі студентів – майбутніх юристів, а також визначенні основних шляхів вирішення цієї проблеми.

Юридична діяльність на сьогодні неможлива без знання та розуміння як особливостей юридичної мови, так і володіння прийомками фахового спілкування.

Стилістичну основу юридичної мови складають три функціональних стилі: офіційно-діловий, науковий та публіцистичний.